

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА МЕВ

УДК 327.7, 327.8, 339.98.

ГЕОПОЛІТИЧНІ ТА ГЕОЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ

Будкін В. С.

Доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник ДУ «Інститут всесвітньої історії» НАН України.

Анотація. *Стаття розглядає сукупність негативних наслідків російської експансії на українську територію як для самих цих двох країн, так й їхній вплив на світове співтовариство. Відзначаються основні конфронтаційні тенденції загострення протиріч між Росією, з одного боку, та членами таких міжнародних організацій, як НАТО і Європейський Союз. Аналізується дієвість санкцій, які поступово вводилися цими організаціями для загальмування розширення військової участі Росії у анексії української території, підкреслюється їхня невисока результативність та визначаються головні причини стриманості багатьох європейських країн щодо більш кардинальних заходів проти Росії. Обґрунтовується теза про необхідність ствердження нової моделі регіональної та глобальної безпеки, місця в цьому процесі як основних геополітичних акторів, так і окремих держав.*

Ключові слова: *Євромайдан, національна, регіональна та глобальна безпека, геополітична та гео економічна стабільність, політична конфронтація, експансія, міжнародні санкції, НАТО, Європейський Союз, Україна, Росія, США, Китай.*

Постановка проблеми. Захоплення Росією Криму та активну участь російських військ у бойових діях на східних кордонах України не можна оцінювати лише як двосторонній конфлікт між двома сусідніми країнами. Цей конфлікт переріс не лише двосторонній й навіть регіональні рамки й перетворився у конфронтацію глобального масштабу, у якому вже задіяні такі міжнародні організації як НАТО та Європейський Союз. Масштабність цього конфлікту вимагає широкопланового аналізу геополітичних та гео економічних аспектів його впливу на сучасну ситуацію у світовому співтоваристві.

Мета статті – полягає у комплексній оцінці передумов виникнення цього конфлікту, цілей протидіючих сторін та його негативних наслідків для збереження миру та безпеки на світовій арені.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Починаючи із раптової відміни керівництва України укладати договір про асоціацію з ЄС на Вільнюському саміті цієї організації у жовтні 2013 року, який привів до масових протестів населення України та «Євромайдану», із наступними подіями – окупацією Криму та безпосередньої участі Росії у військових діях на Донбасі, у світових ЗМІ з'явилося декілька тисяч публікацій із актуальними оцінками існуючої ситуації. Але всі ці коментарі та оцінки носили кон'юнктурний характер, тому вони не могли дати всесторонню оцінку можливих наслідків зростаючого протистояння Росії та демократичних сил світу. Лише після декількох етапів введення санкцій з боку ЄС, НАТО та США виникли необхідні базові передумови для більш-менш

повного обґрунтування сукупності геополітичних та геоekonomічних наслідків переростання російсько-українського конфлікту у небезпечний феномен глобального масштабу.

Основні результати дослідження. Головна особливість того конфлікту, що розглядається, полягає в тому, що він не носить локального характеру, як, наприклад, палестино-ізраїльські військові дії, громадянська війна у Сирії, що відбувалися практично у той же час. Крім того, цей конфлікт розгортається у найбільш стабільному регіоні світу – на європейському континенті, мирне протистояння у якому базувалося на протязі трьох десятиліть на основі низки міждержавних угод із врахуванням пріоритету регіональної стабільності, можливості зняти протиріччя шляхом переговорів, імперативу непорушності національних кордонів тощо. Й головне – у цьому конфлікті задіяні провідні геополітичні актори – США, найбільш розвинуті країни Європи, а також НАТО та ЄС. Тому на відміну від локальних, цей конфлікт не може не набути глобального значення.

Першоосновою російсько-української конфронтації стало намагання режиму В.Путіна протидіяти укладанню угоди про асоціацію України з ЄС, що дійсно йшло у розріз із намаганням зберегти панування Росії на пострадянському просторі. Необхідно відзначити, що весь період після розпаду СРСР Росія проводила відповідну політику, яка була, зокрема, визначена ще указом президента Б. Єльцина від 14 вересня 1995 року «Стратегічний курс Росії з державами-учасницями СНД» [1, с. 3]. Формулювання цього указу про те, що «цей регіон насамперед є зоною інтересів Росії» залишалося наріжним каменем російського ставлення до України та інших країн-членів СНД із посиленням акцентування після приходу до влади В. Путіна.

Якщо оцінювати можливі (але не здійснені) сценарії майже чвертьвікового розвитку СНД, то саме Росія, як найбільша економіка цього регіону, могла б надати суттєву допомогу іншим членам цієї організації у справі подолання тих труднощів, які виникли для їхніх національних економік після розпаду єдиного народногосподарського комплексу СРСР, посилюючи тим самим свій авторитет на пострадянському просторі. Але цього не сталося, Росія використовувала свій потенціал для постійного економічного та політичного тиску на партнерів. Фактично саме її політика стала головним дезінтеграційним фактором на пострадянському терені, свідченням чого є той факт, що як сама Росія, так й інші члени СНД (за винятком Білорусі) переорієнтували свої зовнішньоекономічні зв'язки на відносини з торговельними партнерами поза межами Співдружності. Тобто пошук Україною (як і Молдовою та Грузією, які теж уклали угоди про асоціацію з ЄС) альтернативних напрямів зовнішньої орієнтації є цілком природним явищем.

За нашою думкою при оцінці реакції керівництва Росії на «асоціативне» спрямування України необхідно враховувати й особистісний фактор. Рішуче повернення другої за вагомістю країни СНД обличчям до Європи В. Путін сприйняв як пряму загрозу своєму авторитету всередині країни. Тому він спочатку намагався підкупити владу В. Януковича наданням 18 млрд. кредиту, а після його втечі пішов на анексію Криму та пряму військову участь у підтримці сепаратистів у Донбасі. Формальним приводом для цих агресивних дій була теза про захист прав росіян на цих територіях. Необхідно відзначити, що можливість застосування жорстких заходів проти держав СНД, у яких порушуються такі права, передбачена у IV розділі вже цитованого «Стратегічного курсу...», але у цьому документі йдеться лише про обмеження «фінансового, економічного, військово-політичного та іншого співробітництва», але не прямого порушення національних кордонів за допомогою військової сили [1, с. 3].

Принципове геополітичне значення мав той факт, що анексія частини території іноземною державою (у даному випадку Криму з боку Росії) не мала аналогів із часів перед Другою світовою війною, коли її здійснювали агресивні Німеччина та Італія. Перерозпо-

діл національних територій за післявоєнний час відбувався або за рішенням міжнародних самітів глав провідних держав (Кримська та Потсдамська конференції), або добровільно (угода про ліквідацію спільної держави Чеською та Словацькою Республіками), або у гіршому випадку за «югославським» чи «карабаським» варіантами, які також не містили анексію на користь інших держав крім безпосередніх учасників конфлікту. Росія брала активну участь у «придністровському», «абхазському» та «південно-осетинському» конфліктах, внаслідок яких виникли формально незалежні квазі-держави. Тому лише із російською агресією проти України у Європі (а ширше – й на всьому євразійському геополітичному просторі) виник прецедент можливості перекроювання кордонів та територій на користь більш сильного агресора. При цьому від такого варіанту розширення Росії не застраховані навіть її найближчі союзники. У 2007 році президент О. Лукашенко прилюдно заявив, що Росія висуває пропозиції щодо входження Білорусі до її складу. «...Ми ніколи не здамо нашу незалежність та ... здійснимо все можливе, щоб захистити її», вимушений був у вересні 2014 року висловитися президент Казахстану Н. Назарбаєв у відповідь на заяву В. Путіна про відсутність казахстанської державності в історичній ретроспективі [2, с. 1]. Потенційні передумови військового вирішення територіальних суперечок існують також у Центральній Азії та Закавказзі.

Як висновок можна наголосити на необхідності розробки нової моделі забезпечення стабільності у тому регіоні, який належить до східних кордонів ЄС та НАТО, не залишаючи поза увагою також й весь євразійський терен. Судячи з результатів саміту НАТО 4 вересня 2014 року в Уельсі, ця організація вважає за необхідне ввести обмежені санкції проти Росії як загального плану, так й на спільному кордоні з цією країною. Поки що йдеться про стримування агресії з боку Росії, а не рішуче припинення її експансіоністської політики із поверненням окупованих під час конфлікту територій України. Стає зрозумілою необхідність визначення комплексної та широкомасштабної моделі-аналога такої протидії кризовому загостренню військово-політичного протистояння, яке у кінці минулого століття поклало край «холодній війні».

Детальний перелік санкцій із їх поетапним розширенням систематично наводився у офіційних документах НАТО, ЄС та Росії, а також у інформаційних та аналітичних матеріалах ЗМІ. Тому для наступного висвітлення даної теми можна не перелічувати кожен з цих санкцій, а згрупувати їх за основними напрямками впливу на сторони конфлікту.

Санкції ЄС, НАТО та США проти агресії Росії та російського ВПК. Генеральний секретар НАТО А. Ф. Расмуссен під час візиту до Києва ще у серпні 2014 року заявив про припинення співробітництва з Росією, в тому числі між Парламентською Асамблеєю НАТО та Федеральними зборами Росії. Був обмежений доступ російських дипломатів до штаб-квартири НАТО, здійснена відмова від планування спільних військових місій тощо. У Польщі та країнах Прибалтики будуть розміщені «сили швидкого реагування» у кількості 4000 військових, розгорнута необхідна інфраструктура для зміцнення обороноздатності цих держав. Посилюється й безпосереднє співробітництво НАТО з Україною на багатосторонній та двосторонній основі. НАТО виділяє 15 млн. євро на модернізацію української армії, будуть задіяні нові програми співробітництва у галузі командування, керівництва, засобів зв'язку, логістики, стандартизації, кібероборони тощо. Деякі країни НАТО розглядають можливості постачання озброєння та військової техніки для українських збройних сил [3, с. 1-2].

З боку ЄС важливе значення для стримування подальшого розгортання російського ВПК має заборона поставок продукції подвійного призначення 9-ти підприємствам РФ, а також санкції проти основних продуцентів озброєння (концерни Калашнікова, Уралва-

гонзавод, Алмаз-Антей та інші). США продублювали ці санкції та доповнили їх список такими підприємствами, як НВП «Долгопрудний», машинобудівні підприємства ім. Калініна та у Митищах, «НДІ машинобудування». [4, с. 1; 5, с. 1] Військове співробітництво із Росією припинили або обмежили не лише члени ЄС та НАТО, але й Ізраїль, Австралія тощо.

Антиросійські санкції загальноекономічного характеру. Не менше значення для впливу на Росію матимуть санкції Заходу щодо загального послаблення російської економіки. Вони стосуються насамперед банківської системи і охоплюють «Внешнекономбанк», «Банк Москва», «Сбербанк», «Россельхозбанк» тощо. Західним банківським організаціям заборонено видавати довгострокові кредити російським партнерам із дозволу обмежити їх лише короткостроковими позиками до 30 діб. За європейськими санкціями західні компанії не можуть приймати брати у розробці енергоресурсів на арктичному шельфі Росії та родовищ сланцевої нафти. США, крім того, заборонили постачання до Росії новітніх технологій, устаткування для енергетичних галузей, виключили Росію із списку країн перехідної економіки, які мають пільгові умови експорту на американський ринок. Вашингтон також відмовився підтримувати проекти Світового банку в Росії, що фактично означає повну заборону отримання таких кредитів внаслідок фактичного права вето США у цій організації. Платіжні системи Віза та Мастеркард, за вимогою міністерства фінансів США, припинили операції з пластиковими картками провідних російських банків.

Зворотні санкції Росії проти західних компаній. У серпні 2014 року за указом президента Росії «Про застосування окремих спеціальних економічних заходів з метою забезпечення безпеки Російської Федерації» була введена заборона на імпорту з країн-членів ЄС та інших країн (США, Австралії, Норвегії та ін.), що виступили із проти російськими санкціями, низки продовольчих товарів та товарів легкої промисловості. Загальний обсяг втрат західних постачальників оцінюється у 9 млрд. доларів [6]. Передбачається також заборона використання російського повітряного простору авіакомпаніями з країн-учасників санкцій та інші заходи у відповідь.

Наслідки впливу російсько-українського конфлікту на національні економіки та гео-економічну систему в цілому. При оцінці економічних наслідків цього конфлікту кидається в очі високий рівень аналітичної оцінки слабких місць національних економік як Росії, так й багатьох країн ЄС. Тому основний удар, крім ВПК, був нанесений по російському фінансовому сектору, а у зворотному напрямі – по аграрному сектору та продукції легкої промисловості, які складають основну частину поставок на російський ринок тих країн ЄС (Греція, Іспанія, Італія, Кіпр тощо), які зараз й без того балансують на грані кризи, або тих держав (Фінляндія, Норвегія), окремі галузі яких мають високий рівень залежності від збуту до Росії.

Обмеження кредитних відносин з Росією лише короткостроковими позичками лишає її економіку так званих «довгих грошей», без чого ця країна не зможе здійснити більше двохсот великих проектів у сфері інфраструктури (будівництво доріг, авіаційних об'єктів, морських портів тощо) і видобутку енергоносіїв та іншої сировини, які складають основну експорту та тим самим – загального збалансування фінансів РФ. Введення таких санкцій вже призвело до зниження господарських рейтингів Росії, різкого падіння курсу рубля, посиленню втечі капіталів за кордон.

З іншого боку, російські санкції несподівано викрили високий рівень залежності європейських виробників від ємного російського ринку, тобто вже традиційну констатацію про критичну залежність Європи від російських енергоносіїв західні аналітики повинні

доповнювати й іншими галузями національних економік. Тому не випадково, що у Європі не існує єдності щодо санкцій проти Росії, проти яких із різною інтенсивністю виступають не лише окремі політики, але й керівництво таких країн, як Чеська та Словачка Республіки, Кіпр, Фінляндія тощо. Монопольне панування російських газових компаній щодо поставок газу до Естонії, Фінляндії, Австрії тощо також впливає на їхнє ставлення до дієвості антиросійських санкцій. У цьому контексті характерно, що санкції ЄС були більш широкими проти російських експортерів нафти та нафтопродуктів (які Європа може отримати із інших джерел) порівняно із постачальниками газу, де набагато вищим є рівень залежності європейських споживачів від Росії з її більш дешевими трубопровідними поставками.

Серед найбільш економічно постраждалих держав знаходиться й Україна. У середині 2014 року індекс промислової продукції складав всього 94,2% від відповідного показника попереднього року, при цьому найбільш постраждали такі основні галузі української промисловості та експорту, як хімія (падіння на 15,2%), металургія (зменшення на 9,2%), а у машинобудуванні скорочення виробництва досягло 18,9%. Впали й показники зовнішньої торгівлі при виникненні разом з тим таких позитивних моментів, як зростання питомої ваги торгівлі з ЄС та забезпечення активного торговельного сальдо, якого не було вже більше десяти років [7, с. 6].

Внаслідок взаємних санкцій у світі суттєво підірвані основи попередньої конкурентної, але стабільно-еволюційної гео економічної ситуації, яка зараз характеризується рядом якісно нових моментів.

- До цього часу у Європі, а особливо навколо Росії та її партнерів по СНД періодично виникали торговельні війни, які мали локальний (особливо часто по відношенню до України) та галузеву-точковий (відносно молочних продуктів, напоїв тощо) характер. Зараз взаємне торговельне ембарго було поширене на великий асортимент товарів військового, двоїстого та особистого споживання, при цьому до його введення були залучені більше 50 країн різних континентів світу. Тобто новим явищем зараз виступає можливість вже не локальної, а глобальної та багатогалузевої торговельної війни.

- Взаємні санкції хоча й із різною силою, але у цілому негативно вплинули на національні економіки європейських країн, Росії та України. При цьому основний удар припав на економіки найбільш нестабільних країн ЄС, що може спровокувати загальну кризу у цій організації з її поширенням у глобальному масштабі.

- Еволюційно-поступові зміни полів гео економічного «західного» або «східного» тяжіння на євразійському мегаконтиненті змінюються на їхнє стрибкоподібне переміщення із Європи до Азії. Політика В. Путіна з початку цього століття була спрямована на альтернативне нарощування економічних відносин з КНР. Вони розвивалися паралельно із такими ж контактами з ЄС, які за обсягом переважали інші напрями російських зовнішньоекономічних зв'язків. Від літа 2014 року Росія здійснює рішучу *переорієнтацію* своїх відносин на китайський напрям, в тому числі у фінансовій сфері, енергетиці (укладена угода про будівництво потужного газопроводу «Сила Сибіру»), ВПК тощо. Поза межами цього мегаконтиненту зростатиме й роль мусульманських країн із великими валютними ресурсами (Іран, країни Перської затоки), які розглядаються Росією як альтернатива «замерзлих» фінансових відносин з ЄС, США, Світовим банком ті іншими міжнародними установами.

Геополітичні наслідки російсько-українського конфлікту.

- В останнє десятиліття на світовій арені чітко фіксувався один агресивний актор геополітичного значення – мусульманський тероризм. Інші потенційні суб'єкти із агре-

сивними намірами (Північна Корея, Ірак, Лівія тощо) або були нейтралізовані, або за своїм потенціалом не могли являти глобальної загрози. Захоплення Росією Криму та її підтримка сепаратистів на сході України показала, що й Росія може виступати із агресивними намірами, при цьому за своїми військово-економічними можливостями вона являє собою *масштабну загрозу*, принаймні на регіональному рівні – у Європі або на пострадянському терені.

- Така політика керівництва Росії змінює суцільну глобальну ситуацію у світі – відбувається кардинальний поворот від політики розрядки до *відновлення «холодної війни»*. При цьому останні події із систематичним проведенням широкомасштабних військових навчань російських збройних сил, розгортанням «гонки озброєнь» у відповідності з програмами розвитку російського ВПК на 2013-2015 роки та ще більш масштабними заходами у цій галузі на 2016-2025 роки, активізації військової присутності у світовому океані стимулюють відповідні заходи у відповідь з боку НАТО, США та інших країн.

- Палестино-ізраїльський конфлікт влітку 2014 року показав, що рецидив інспірованої Росією «холодної війни» зменшує увагу до локальних конфліктів. У цьому сенсі показовим є також припинення співробітництва США та Росії щодо складної ситуації в Афганістані, внаслідок чого з цієї країни політична дестабілізація може поширитися на Центральну Азію. Зменшується також увага до конфронтації різних політичних сил в межах країн Північної Африки, Малої Азії, Сомалі, деяких центральноафриканських країн.

- Однією з найбільш складних проблем сучасної Європи є зростання сепаратистських настроїв у багатьох державах – басків та каталонців у Іспанії, валлонів у Бельгії, області Венето у Італії, Уельсу та Шотландії в Об'єднаному королівстві (за багатьма оцінками збереження єдності цієї країни за референдумом 18 вересня 2014 року має тимчасовий характер). У цих умовах імпортована з Росії перемога сепаратистів у Криму та вагомість їхніх позицій на сході України створює *небажаний прецедент* для геополітичної стабільності Західної Європи.

Висновки. Хто програв й хто виграв із учасників цього глобального конфлікту? У принциповому плані його результатами є *загальні програші всього світового співтовариства* у геополітичному та гео економічному сенсі. Мир, який в останні роки був заснований на довірі (при всіх тимчасових та другорядних відхиленнях від цього), зараз змінюється настороженою конфронтацією, можливістю його збереження лише на основі «холодної війни» з її взаємною гонкою озброєнь, розколом світу на «своїх» та «чужих», імперативом постійної недовіри у міжнародних відносинах. З гео економічної точки зору найбільш ймовірним негативним наслідком буде відволікання все більшої частини світових ресурсів на розвиток ВПК. Не можна не враховувати також необхідності додаткових витрат на компенсацію втрати російського ринку для традиційних європейських постачальників та інфраструктурне забезпечення нових шляхів отримання Росією продукції з інших регіонів світу.

У економічній площині найбільш постраждалою державою може бути Україна. За оцінками падіння виробництва у 2014 році може досягнути 6-7%, а за сценаріями на 2015 рік приріст ВВП складатиме від 0,3 до 2% при високому рівневі інфляції та пасивному сальдо зовнішньої торгівлі у 3,9-3,8 млрд. доларів. [8, с. 11] При цьому необхідно підкреслити суттєву допомогу українській економіці з боку ЄС, який скасував мито для 94,7% обсягу промислових товарів та 83,4% товарних позицій продукції сільського господарства. [9, с. 12] З іншого боку, у геополітичному ракурсі Україна має певні виграти. Йдеться про широку міжнародну підтримку з боку не лише членів ЄС та НАТО, але й багатьох інших країн світу.

Суттєво похитнулися геополітичні позиції Росії, яка отримала посилення сил НАТО на своїх західних кордонах, втратила можливості спільного із НАТО та США вирішення основних геополітичних питань. Суттєві проблеми виникають у такому «дітищі» Росії, як СНД, діяльність якої набуває все більш формального характеру. Економічні санкції проти цієї держави практично ліквідують можливості модернізації російської економіки, для якої у найближчі роки за оцінками самих російських експертів посилюється загроза високої інфляції, низьких (не вище 1-2%) темпів зростання, незбалансованості бюджету та інших макроекономічних показників.

Серед тих країн, які виграють від наслідків цього глобального протистояння, треба назвати, насамперед, Китай, який отримуватиме за пільговими умовами російські енергоносії, може посилити свої позиції на ринку Росії, розширити співробітництво у ВПК та у інноваційній сфері. У геополітичному ракурсі можна враховувати, насамперед, суттєве витискування ним Росії з регіону Центральної Азії. Певний вииграш припав також на США. Підкреслено активна позиція Вашингтона під час конфлікту безпосередньо вплинула на посилення санкцій з боку НАТО й стимулювала синхронне введення санкцій членами ЄС. До того ж у більш широких геополітичних масштабах США спромоглися стати координатором широкої кампанії виступів проти Росії не членів зазначених вище організацій із різних континентів світу – Австралії, Нової Зеландії, Ізраїлю, Японії, Швейцарії тощо. Економічні санкції проти РФ також найбільш вигідні саме США, які запропонували власні поставки енергоносіїв як альтернативу залежності ЄС від Росії, забезпечили гальмування доступу російських та змішаних компаній до видобутку газу на спірному приполярному шельфі, обмежили можливості Росії як другого за обсягом постачальника озброєння на світовий ринок. Тим самим можна констатувати посилення геополітичних та гео економічних позицій США під час протидії антиукраїнським виступам Росії. Із пільговим відкриттям великого російського споживчого та інвестиційного ринку можуть посилити свої гео економічні позиції також деякі латиноамериканські країни, Іран та потенційні інвестори з країн Перської затоки.

Як загальний висновок можна констатувати, що нібито локальний конфлікт між двома країнами – РФ та Україною суттєво змінив геополітичні та гео економічні координати сучасного світу. У цих умовах вирішення проблем як національної безпеки кожної країни, так й безпеки регіонального та глобального рівнів вимагає *відпрацювання якісно нової моделі реагування на агресію*, яка повинна бути розроблена на рівні ООН та інших міжнародних організацій та сприйнята всіма миролюбними державами світу. Контури такої моделі визначатимуться на рівні світового співтовариства, але кремлівське керівництво повинно розуміти, що така нова модель глобальної безпеки може суттєво послабити позиції Росії на основі внесення коректив у діяльність ООН, включаючи її Раду Безпеки, ОБСЄ, НАТО, а також довгострокового застосування та розширення економічних санкцій та ембарго на господарські відносини з цією країною.

Список використаної літератури

1. Стратегический курс России с государствами-участниками Содружества Независимых Государств/ Указ президента России от 14 сентября 1995 года, № 940. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.referent.ru/1/84593>.
2. Серебров С. Казахстан готов порвать с Москвой и Минском./ С. Серебров// [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.intro.ru/articles/2014/09/01/1210969.html>.

3. Участники саммита НАТО согласились: новые санкции против РФ необходимы./ NEWSru. com, 4. 09. 2014. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.newsru.com/world/04sep2014/narosanc.html>.
4. Новые санкции против России: ЕС начал уничтожение экономики РФ./ Joinfo, 12. 09. 2014. [Электронный ресурс] – Режим доступа: joinfo.ua/econom/1003106_Novyje-sanktsii-protivRossii-ES-nachal.html.
5. США оголосили нові санкції проти Росії./ Радіо Свобода, 13. 09. 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26580340.html>.
6. Россия запретила импорт продовольствия на \$9 млрд. в ответ на санкции. – ИТАР-ТАСС, 2014-08-07. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://itar-tass.com/ekonomika/1367515>.
7. Соціально-економічне становище України за січень-липень 2014 року. // Урядовий кур'єр, 04. 09. 2014, № 161.
8. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2015 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2016 і 2017 роки та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України / Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2014 р., № 404. // Урядовий кур'єр, 11. 09. 2014, № 166.
9. Співпраця з ЄС / Документи // Урядовий кур'єр, 04. 09. 2014, № 161.

GEOPOLITICAL AND GEOECONOMICAL CONSEQUENCES OF RUSSO-UKRANIAN CONFLICT

Budkin V. S.

Doctor of Science (Economics), the chief scientific officer at the Institute of the World History of the National Academy of the Sciences of Ukraine.

Abstract. *The article reports on the universe of negative consequences of Russian expansion into Ukrainian territory, both for these two countries and their influence on the global affairs. It details main confrontational tendencies and increase in contradictions between Russia, on one hand, and members of the international organizations, such as NATO and European Union. The article analyzes effectiveness of sanctions that were gradually introduced by these organizations in order to slow down increase of military participation of Russia in annexation of Ukrainian territory. It underlines low effectiveness of the sanctions and outlines main reasons for reserved positions of many European countries with regard to more radical sanctions against Russia. The author introduces the thesis of the need for the new model for regional and global security, and positions in this process for main geopolitical actors as well as certain countries.*

Key words: *Euromaidan, national, regional and global security, geopolitical and geoeconomical stability, political confrontation, expansion, international sanctions, NATO, European Union, Ukraine, Russia, USA, China.*

Referances

1. Strategicheskij kurs Rossii s gosudarstvami-uchastnikami Sodruzhestva Nesavisimych Gosudarstv/ Ukas presidenta Rossii ot 14 sentyabrya 1995 goda/ № 940. [Electronic resource] – Available at: <http://www.referent.ru/1/84593>.
2. Serebrov S. Kazakhstan gotov porvat' s Moskvoy i Minskom/ S. Serebrov// [Electronic resource] – Available at: <http://www.Info.ru/articles/2014/09/01/1210969.html>.
3. Uchastniki sammita NATO soglasilis': novyje sanktsii protiv RF neobkhodimy. / NEWSru. com, 4. 09. 2014. [Electronic resource] – Available at: <http://www.newsru.com/world/04sep2014/narosanc.html>.

4. Novyje sanktsiyi protiv Rossiyi: ES nachal unichtozhenije ekonomiki RF // Joinfo, 12. 09. 2014 [Electronic resource] – Available at: http://www.joinfo.ua/econom/1003106_novyje-sanktsiyi-protiv-Rossiyi-ES-nachal.html.
5. SSHA ogolosyly novi sanktsiyi proty Rosiyi/ Radio Svoboda. 13. 09. 2014// [Electronic resource] – Available at: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26580340.html>.
6. Rossiya zapretila import prodovol'stviya na \$9 mlrd v otvet na sanktsiyi/ ITAR-TASS, 2014-08-07. [Electronic resource] – Available at: <http://www.itar-tass.com/ekonomika/1367515>.
7. Sotsial'no-ekonomichne stanovyshche Ukrainy za sichen-lypen' 2014 roku / Uryadovy kur'er, 4. 09. 2014, № 161.
8. Pro schvalennya Prognozu ekonomichnogo i sotsial'nogo rozvytku Ukrainy.../ Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 serpnya 2014 r., № 404// Uryadovy kur'er, 11. 09. 2014, № 166.
9. Spivpratsya z ES/ Dokumenty// Uryadovy kur'er, 4. 09. 2014, № 161.

ГЕОПОЛИТИЧЕСКИЕ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ РОССИЙСКО-УКРАИНСКОГО КОНФЛИКТА

Будкин В. С.

Доктор экономических наук, профессор, главный научный сотрудник ГУ «Институт всемирной истории» НАН Украины.

Аннотация. *Статья рассматривает отрицательные последствия российской экспансии на украинскую территорию как для самих этих двух стран, так и их влияние на мировое содружество. Выделяются основные конфронтационные тенденции обострения противоречий между Россией, с одной стороны, и членами таких международных организаций, как НАТО и Европейский Союз. Анализируется действенность санкций, которые постепенно вводились этими организациями для торможения расширения участия России в аннексии украинской территории, подчеркивается их невысокая результативность и определяются главные причины сдержанности многих европейских стран относительно более кардинальных действий против России. Обосновывается тезис о необходимости утверждения новой модели региональной и глобальной безопасности, места в этом процессе как основных геополитических актеров, так и отдельных государств.*

Ключевые слова: *Евромайдан, национальная, региональная и глобальная безопасность, геополитическая и геоэкономическая стабильность, политическая конфронтация, экспансия, международные санкции, НАТО, Европейский Союз, Украина, Россия, США, Китай.*